

Kraków 6.09.2016

Dr hab. Henryk Duda prof. nadzw. AWFis

Instytut Sportu

Zakład Teorii i Metodyki Gier Sportowych i Rekreacyjnych

Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr. Sebastiana Neski nt: *Informacja zwrotna normatywna w małej grze zadaniowej a skuteczność i aktywność wykonania czynności ruchowych z piłką przez 9-10 letnich uczniów*

Uczenie się i nauczania czynności ruchowych w grach sportowych to wieloletni proces zmierzający do efektywnego opanowania działań indywidualnych, grupowych i zespołowych, stąd też chcąc skutecznie uczyć gry należy w sposób refleksyjny rozwiązywać te problemy nie tylko w doborze środków treningowych ale i też stosując optymalne metody i formy nauczania. Autor słusznie więc uczynił poszukując sposobów oddziaływania na sferę psychofizyczną człowieka, wskazując zastosowanie metody nauczania wzbogacającą oddziaływanie na sferę poznawczą. Wydaje się iż w efektywnej metodologii uczenia się działań w grze sportowej takie czynności to znamienne rezerwy w usprawnianiu tego procesu.

Uwzględniając więc taką potrzebę w procesie efektywnego uczenia się i nauczania czynności ruchowych pragnę zaznaczyć że z dużym zainteresowaniem przeczytałem przedstawioną mi do recenzji pracę doktorską Pana SEBASTIANA NESKI, która powstała w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu pod kierunkiem dr hab. Haliny Guła-Kubiszewskiej prof. AWF – jako promotora pracy oraz dr. Jarosława Nosala – promotora pomocniczego.

Podjęta przez Autora rozprawy tematyka badań dotyczyła ***określenia Informacji zwrotnej normatywnej w małej grze zadaniowej a skuteczność i aktywność wykonania czynności ruchowych z piłką przez 9-10 letnich uczniów***

Recenzowana praca mieści się w granicach standardów typowej rozprawy naukowej, a jej struktura jest prawidłowa. Licząca (wraz z aneksem) 215 stron wydruku komputerowego dysertacja doktorska zawiera wstęp, przegląd badań w literaturze

przedmiotowej, rozdział metodologiczny, prezentację wyników przeprowadzonego eksperymentu, dyskusję oraz wnioski. Streszczenie w języku polskim i języku angielskim wprowadzono w końcowym opisie pracy. *Proporcje między częścią teoretyczną i badawczą można uznać za prawidłowe.*

Warto dodać, że poza tekstem opracowania naukowego praca zawiera: 4 tabele, 77 dobrze skonstruowanych rycin, zestawiające wyniki badań przetworzone metodami statystycznymi a także spis bibliograficzny - 285 pozycji w języku polskim, angielskim i niemieckim oraz 2 źródła internetowe. Piśmiennictwo doktorant zestawił w kolejności alfabetycznej a wszystkie cytowane opracowania zostały dobrze dobrane do tematyki dysertacji.

Dodatkowo w aneksie przedstawiono 18 rysunków jako konspekty gier zadaniowych, karty informacji zwrotnej oraz test do oceny wiedzy specjalistycznej młodych graczy.

Tytuł pracy jest tematyczny ale zdaniem recenzenta nie do końca komunikatywny, gdyż nie wskazuje iż podmiotem badań są młodzi piłkarze nożni.

Wstęp bardzo krótko i ogólnie wprowadza w tematykę rozprawy, wprowadzie początek przejrzystość naprowadza czytelnika na istotę uczenia sprawności ruchowej ale szybko ten wątek jest zakończony w kilku zdaniach a następnie autor przechodzi już do krótkiej charakterystyki struktury pracy. W końcowej części wstępu doktorant posiłkuje się ryciną, która nie wynika z tekstu i zdaniem recenzenta nie powinna być prezentowana w tej części pracy.

Rozdział pierwszy pracy ma charakter teoretyczny i stopniowo przybliża do głównego problemu badawczego, który dotyczy efektywnego nauczanie i uczenie się czynności motorycznych, ze szczególnym podkreśleniem znaczenia sfery poznawczej w tym procesie. Uzupełnieniem rozdziału jest wyjaśnienie znaczenie układu nerwowego w nauczaniu - uczeniu się czynności ruchowych w młodszym wieku szkolnym oraz przedstawienie teorii schematów Schmidta.

Informacje zawarte w tym rozdziale są bardzo istotne gdyż podkreślają ważność sfery psychicznej i umysłowej w nauczaniu działań gry sportowej.

Rozdział ten, napisany jest ciekawie i na ogół dostatecznie obszernie, traktuje o najważniejszych dla analizowanego problemu kwestiach.

W tym rozdziale recenzenta zauważ też błąd redaktorski – dotyczy on wykorzystania pełnego tekstu (powtórnego ze wstępu) – wiersz 1- 6, s. 6 oraz także błędy stylistyczne i literowe (str: 4,8,12,14,15).

W dalszej części pracy - **rozdział drugi**, autor przedstawia cel pracy (podstawowy, poznawczy i pragmatyczny). Na bazie tak dokładnej, trafnej literatury przedmiotu (wymienionej w poprzednim rozdziale) Doktorant stara się uzasadnić temat badań proponując usprawnienie procesu nauczania działań młodych graczy poprzez wprowadzenie informacji zwrotnej normatywnej w małej grze zadaniowej.

Dokonuje on weryfikacji wdrożonych środków dydaktycznych (na drodze eksperymentu pedagogicznego) określając ich skuteczność w oddziaływaniu. W rozdziale tym przedstawiono tylko jedną – ale jasno i poprawnie ujętą hipotezę badawczą.

Dla weryfikacji hipotez autor recenzowanej pracy doktorskiej stawia trzy pytania badawcze, które odpowiadają tematowi i nakreślają kierunek pogłębionej analizy. *W tym względzie recenzent proponuje aby najpierw postawić pytanie 2 a później pytanie 1 (skuteczność działania jest bardziej prognostyczna niż aktywność).*

W rozdziale drugim przedstawiono także metodologiczne podstawy pracy, na której oparta jest część empiryczna. Autor określa w nim i precyzyjnie omawia wykorzystany do analizy materiał badawczy, a także (co nie jest bez znaczenia w pracach opartych na eksperymencie pedagogicznym) opisuje organizację i sposób przeprowadzenia badań. Zdaniem recenzenta w dysertacji *przetawiono kolejność w metodologicznym opracowaniu. Najpierw niestety zaprezentowano metody badań, później materiał badań, wydaje się więc iż poprawność metodologiczna pracy powinna uwzględniać kolejność prezentacji: materiał, metody i organizacja badań.*

Badania i eksperyment dotyczący nauki działań młodych piłkarzy w grze przeprowadzono wśród 33 młodych graczy – kategoria „Orlik” podzielonych na trzy grupy: Eksperymentalna – 12 osób, Kontrolna B – 11 osób i Kontrolna C – 10 osób.

Prowadzone badania weryfikowano w aspekcie:

1. zmiennej niezależnej (eksperymentalna metoda nauczania, polegająca na oddziaływaniu na sferę poznawczą - gry zadaniowe, tradycyjna metoda nauczania – tzw. analityczna)
2. zmiennej zależnej (poziomu sprawności w działaniu, poziom wiedzy i umiejętności)
3. zmiennej pośredniczącej (wybrane KZM)

Weryfikacji tych zmiennych dokonano na podstawie otrzymanych wartości badawczych – zmian osiągniętych wyników, otrzymanych na podstawie wzoru:

$$\text{zmiany} = \text{posttest (pkt)} - \text{pretest (pkt)}$$

Projekt badawczy zrealizowano podczas 41 jednostek treningowych w sezonie piłkarski 2013/2014.

W opracowaniu wyników badań uwzględniono procedury analizy statystycznej, pozwalające na weryfikację postawionych hipotez, adekwatne do charakteru badanych parametrów.

Jak w powyższym opisie wspomniano, rozdział Metodologia badań zawiera wyczerpujące informacje w charakterystyce postępowania badawczego, jednak z obowiązku recenzenta pragnę zaznaczyć kilka wskazówek (w formie pytań), które w moim przekonaniu mogły by precyzyjnie przedstawić zagadnienia z punktu widzenia metodologicznego:

1. *czy zastosowany test wiedzy specjalistycznej nie jest zbyt trudny dla badanej kategorii Orlików?*
2. *czy zastosowany test wiedzy specjalistycznej nie powinien zawierać też pytań w postaci informacji wizualnej – byłby on podobny do metody dydaktycznej (karty informacji zwrotnej)?*
3. *czy zastosowany test wiedzy specjalistycznej nie powinien posiadać oceny standaryzacji (trafność, rzetelność)?*
4. *jaką rolę pełniła grupa Kontrolna „C” skoro w tej grupie nie przeprowadzano wszystkich testów (np. testu wiedzy)?*
5. *dlaczego w ocenie gry nie uwzględniono znaczącego wskaźnika prakseologicznego jakim jest wskaźnik niezawodności? – jest on znacząco informacyjny!*

6. czy nie należało bardziej dokładnie opisać różnic w stosowanych metodach (eksperymentalnej i tradycyjnej)?

7. czy opis tab. 1 jest prawidłowy – jest to raczej wstępny opis podrozdziału

Także w samej terminologii recenzent widzi pewne niejasności, aspekt ten dotyczy prawidłowego nazewnictwa:

- *Ćwiczenia przeplatane* – czy nie lepiej użyć terminu ćwiczeń o zmiennej strukturze ruchu, a może trafniej można je nazwać - ćwiczenia kompleksowe,
- *Tradycyjna metoda nauczania* – nie jest precyzyjnie określona (do tradycyjnej metody nauczania można zaliczyć też inne np. metodę syntetyczną ale i też kompleksową. Metody nietradycyjne – to metody twórcze (np. problemowa, zadaniowa itp.)
- *Sprawność ukierunkowana nazwana w pracy dotyczy raczej sprawności specjalnej (patrz unifikacja PZPN, ale i też testy spr. specjalnej - Talaga 2006, które autor w pracy wykorzystuje)*
- *W teście wiedzy jest część pytań dotycząca działań przeciw piłce, chodzi tu raczej o działania przeciw przeciwnikowi z piłką.*

Również zdaniem recenzenta w rozdziale metodologia badań (przy omawianiu eksperymentu) można było przedstawić przykładową osnovę lekcyjną w nauczaniu eksperymentalnym dla lepszego zobrazowania czynności dydaktycznych w tym zakresie.

Także w opisie tekstu tej części pracy można również zauważyć błędy stylistyczne i literowe (s: 34, 41, 42, 43, 70, 75, 76).

W rozdziale trzecim mgr Sebastian Neska przechodzi do Analizy Wyników Badań, dokonuje w nim, w szczegółowych podrozdziałach oceny parametrów badawczych w postępowaniu eksperymentalnym i kontrolnym.

Określając wpływ i zależność powyższych parametrów autor w sposób kompetentny stosuje dobór metod statystycznych, które pozwalają mu wyjaśniać zachodzący stan procesu dydaktycznego.

Rozdział ten napisany został jasno, prawidłowym językiem, a dodatkowy podział na podrozdziały oraz często towarzyszące im ogólne podsumowania systematyzują prowadzoną analizę oraz ułatwiają czytelnikowi pracy odnalezienie właściwych danych dla prezentowanych wyników opracowań statystycznych. *Jednak, zdaniem recenzenta, brak w treści podrozdziałów 3.1 – 3.6 danych liczbowych w tabelach badań, które są*

jedynie prezentowane na diagramach i wykresach nieco utrudniają odbiór i zacierają jasność uzyskanych danych. W aspekcie tym recenzent radzi, jeżeli taka konieczność w technicznym rozwiązaniu zaistniała, to należy w tekście pracy wyraźnie zaznaczyć, iż autor szczegółowe obliczenia wyników badań zamieszcza w aneksie, podając np. stosowny numer tabeli.

Także pewnym mankamentem tego rozdziału jest już na wstępie analizowanych problemów badawczych wysuwanie wniosków (wprowadza się takie sformułowania). Zdaniem recenzenta nie są to jeszcze wnioski lecz spostrzeżenia wynikające z analizy wyników badań. Także zwięzłe opisy przeprowadzanych prób badawczych są tu zbędne. Takie instrukcje przeprowadzonych badań powinny być w rozdziale metodologicznym.

Niedoskonałością tej części pracy są również błędy stylistyczne i literowe (s: 87, 92, 93, 95, 97, 98).

Pomimo powyższych uwag recenzent dość dobrze ocenia ten rozdział gdyż doktorant z dużym znawstwem problemu dokonuje analizę otrzymanych wyników w oparciu o fachową literaturę przedmiotu.

Zaletą recenzowanej pracy jest przeprowadzona poprawnie i rzeczowo, zawarta na 18 stronach, **rozdziału czwartego – dyskusja i wnioski**. Jest ona próbą generalizacji i uzasadnienia efektów dociekań badawczych. Prezentuje refleksyjnie podsumowane wyniki badań własnych na tle wyników innych opracowań nawiązujących do przedstawionych w dysertacji zagadnień. Autor potwierdził tym samym umiejętność i łatwość przeprowadzenia syntezy i interpretacji uzyskanych wyników, dał kolejny dowód odczytania i znajomości piśmiennictwa, wykazał dużą wiedzę i kompetencje do pracy naukowej. Doktorant odniósł się w dyskusji do osiągniętych wyników badań w głównym problemie badawczym.

Diskusja prowadzona jest w świetle stawianych pytań oraz hipotez badawczych, spełniając wymogi formalne dysertacji doktorskich.

Jednak zdaniem recenzenta gdyby w rozdziale tym autor pracy wysilił się na szersze wyjaśnienie zjawiska procesu badawczego w świetle interdyscyplinarnym (np. znaczenie wpływu dyspozycji psychicznych, umysłowych - aspekty pedagogiczne, psychologiczne), to dyskusja stanowiła by bardzo mocną stroną naukowo - aplikacyjną.

W końcowej części pracy zaprezentowano **wnioski**, które odnoszą się do procesu badawczego dokonanego w pracy. W większości są one zgodne z osiągniętymi wynikami badań, jednak recenzent zastanawia się nad pełną trafnością wniosku 4, gdyż analiza wyników badań nie potwierdziła istotnych różnic dla badanych grup w wybranych KZM (informacja na s. 84). W tym aspekcie autor również we wcześniejszej analizie tych wyników nie ustosunkował się do tego faktu. Wydaje się iż problem ten jest na tyle istotny, gdyż wydaje się, że właśnie gry – formy o dużym bogactwie ruchowym powinny te zdolności wyjątkowo rozwijać? Próba wyjaśnienia tego zjawiska dla edukacji zwłaszcza młodych graczy jest bardzo znacząca.

Pewną zaletą dysertacji jest podział tej części pracy na wnioski poznawcze i wnioski praktyczne. Fakt ten podkreśla nie tylko walor badawczy pracy ale i też aspekt refleksyjny autora, który w prowadzonych badaniach widzi inne płaszczyzny dla rozpoznania w racjonalnym kierowaniu młodym graczem.

Piśmiennictwo obejmuje zestaw dobrze dobranych pozycji zwartych oraz artykułów naukowych. Można wśród nich odnaleźć klasyczne dzieła z zakresu teorii sportu ale i też literaturę interdyscyplinarną optymalnie oscylującą z zagadnieniem tematu pracy. Spis piśmiennictwa ma jednak nieznaczące mankamenty. W niektórych pracach podane są strony, innym razem ich brak (np. poz.: 46, 62, 65, 70, 72, 73, 88). Zdarzają się przywołane pozycje bez podanego wydawnictwa (np. poz.: 65, 66, 67, 69, 149), **są to jednak pojedyncze przypadki**. Także nie wszystkie cytowane pozycje literatury zostały ujęte w spisie bibliograficznym [przykład strona 17 - Janelle (2003), strona 140 – Duda (2009)].

W ocenie pracy warto także zwrócić uwagę, że Promotorzy recenzowanej dysertacji postawili przed Doktorantem bardzo ambitne i poważne zadanie, z którego zdaniem recenzenta (pomimo pewnych uwag) wywiązał się on zadowolająco. Przygotowanie rozprawy wymagało zdobycia szerokiej wiedzy teoretycznej z zakresu teorii sportu, fizjologii, psychologii i pedagogiki, a także z zakresu szeroko pojętej teorii treningu i znajomości specyficznych parametrów wpływających na skuteczne uczenie gry zespołowej. Wymagało ono także umiejętności sformułowania problemu badawczego, dużej cierpliwości w ogarnięciu imponującej liczby danych i umiejętności logicznego

precyzowania myśli dotyczących problemu badawczego. Twierdzę, że Doktorant sprostał niemal wszystkim zadaniom tworząc obszerne, bardzo interesujące opracowanie naukowe.

Reasumując, pod względem technicznym praca jest poprawna i stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Podjęty problem, zrealizowany zgodnie z wymogami naukowymi posiada istotne wartości eksploracyjne. Zdaniem recenzenta pewne, drobne niedomagania stylistyczne, czy językowe nie mogą znacząco wpływać na obniżenie wysokiej oceny większości fragmentów ocenianej rozprawy doktorskiej. Należy także podkreślić jej stronę estetyczną. Dowodzi ona o dbałość Autora o jakość własnego produktu naukowego i o odczucia emocjonalne czytelnika. Cel badań klarowny, pytania poprawne, analiza i interpretacja wyników zrozumiała i konkretna. Przedstawione uogólnienia i wnioski są uzasadnione zarówno wynikami badań, jak również właściwie przeprowadzonym podsumowaniem i dyskusją, opartą na konfrontacji własnych wyników z uzyskanymi przez innych autorów.

Praca przyczynia się nie tylko do szerszego przyjrzenia się procesowi uczenia się i nauczania czynności ruchowych ale i wskazała na możliwe (korzystne) następstwa wprowadzania eksperymentalnych metod do praktyki treningowej w nauczaniu gry sportowej.

Konkluzja końcowa

Biorąc pod uwagę wszystkie aspekty recenzowanej rozprawy stwierdzam, że została ona przygotowana sumiennie i przejrzysto zarówno w przyjętym zakresie tematycznym jak i w ramach określonych założeń metodologicznych. Spełnia przeto wszystkie wymogi stawiane przez Ustawę z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym (Dz.U. 2003 Nr 65 poz. 595) pracom promocyjnym na stopień naukowy doktora nauk o kulturze fizycznej. ***Wnoszę zatem do Rady Wydziału, Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, o dopuszczenie Pana mgr. Sebastiana Neski do dalszych etapów przewodu doktorskiego.***

dr hab. prof. n.dzw. Henryk Duda
